

However, a short essay by Ahmet Evin in the final section, »The State and Democracy«, does offer some insights into the military's actions and continuing relationship with the state. He suggests that behind the repeated interventions lies a desire to impose its concept of the state upon the society. Any reforms that have resulted in greater popular participation in democratic processes have been the consequence of the military's desire to have a modern state and not from any commitment to pluralistic politics per se. This recognition of the undemocratic nature of the military reveals 1980 as a further imposition of the military's authority over the state rather than a restoration of the state's authority by ending its subordination to interest politics. It is an argument that in many ways questions the writers' acceptance of the liberal democratic goal and the tolerance of the means held as necessary to achieve it.

There is no doubting that this volume provides a valuable contribution to analysis of Turkey's political condition as the writers are extremely knowledgeable on the matter. Unfortunately it seeks to canvass support for Turkey's present path towards liberal democracy at the expense of those who have suffered most from its recent denial. It is important that human rights remain an issue despite Dodd's complaint of writers being fixated by them, and writers such as Rustow must recognise that while Turkey might appear to possess an almost complete coincidence of national and state identities not all can identify with the concept of nation the state now projects, many remain excluded and marginalised and will in the absence of participatory democracy resist and rebel against post-1980 Turkey.

If the military is an elite imbued with strong liberal democratic ideals then there is evidence in this volume for a cautious optimism. The authors have seen enough to suggest that they might be just such an elite, but for the moment it is probable that elected politicians see the real opposition as sitting in the barracks rather than on the parliamentary benches opposite and that is an indicator of poor political health.

Neil Webster
Liverpool Polytechnic

Hans Chr. Johansen, *Industriens vækst og vilkår 1870-1973*, Odense: Odense Universitetsforlag, 1988, 389 s., kr. 198,00 i abonnement (kr. 268,00 i løssalg).

I 1984 igangsatte Carlsbergfondet og Statens Humanistiske Forskningsråd et omfattende forskningsprojekt, »Industriens vækst og vilkår. Dansk industris historie efter 1870«. Projektet muliggjorde ansættelse af yngre stipendiater og inddragelse af et antal seniorforskere, og planen var, at projektet skulle resultere i en række bøger. Den foreliggende bog er bind 1 i værket »Dansk industri efter 1870«, der udarbejdes af seniorforskerne, hvoraf nogle også sidder i projektets styringsgruppe og værkets redaktionskomité.

However, a short essay by Ahmet Evin in the final section, »The State and Democracy«, does offer some insights into the military's actions and continuing relationship with the state. He suggests that behind the repeated interventions lies a desire to impose its concept of the state upon the society. Any reforms that have resulted in greater popular participation in democratic processes have been the consequence of the military's desire to have a modern state and not from any commitment to pluralistic politics per se. This recognition of the undemocratic nature of the military reveals 1980 as a further imposition of the military's authority over the state rather than a restoration of the state's authority by ending its subordination to interest politics. It is an argument that in many ways questions the writers' acceptance of the liberal democratic goal and the tolerance of the means held as necessary to achieve it.

There is no doubting that this volume provides a valuable contribution to analysis of Turkey's political condition as the writers are extremely knowledgeable on the matter. Unfortunately it seeks to canvass support for Turkey's present path towards liberal democracy at the expense of those who have suffered most from its recent denial. It is important that human rights remain an issue despite Dodd's complaint of writers being fixated by them, and writers such as Rustow must recognise that while Turkey might appear to possess an almost complete coincidence of national and state identities not all can identify with the concept of nation the state now projects, many remain excluded and marginalised and will in the absence of participatory democracy resist and rebel against post-1980 Turkey.

If the military is an elite imbued with strong liberal democratic ideals then there is evidence in this volume for a cautious optimism. The authors have seen enough to suggest that they might be just such an elite, but for the moment it is probable that elected politicians see the real opposition as sitting in the barracks rather than on the parliamentary benches opposite and that is an indicator of poor political health.

Neil Webster
Liverpool Polytechnic

Hans Chr. Johansen, *Industriens vækst og vilkår 1870-1973*, Odense: Odense Universitetsforlag, 1988, 389 s., kr. 198,00 i abonnement (kr. 268,00 i løssalg).

I 1984 igangsatte Carlsbergfondet og Statens Humanistiske Forskningsråd et omfattende forskningsprojekt, »Industriens vækst og vilkår. Dansk industris historie efter 1870«. Projektet muliggjorde ansættelse af yngre stipendiater og inddragelse af et antal seniorforskere, og planen var, at projektet skulle resultere i en række bøger. Den foreliggende bog er bind 1 i værket »Dansk industri efter 1870«, der udarbejdes af seniorforskerne, hvoraf nogle også sidder i projektets styringsgruppe og værkets redaktionskomité.

Værket »Dansk industri efter 1870« har tre formål: At sammenfatte den eksisterende viden om industriel vækst og strukturudvikling, at vurdere den foreliggende litteraturs holdbarhed og rækkevidde og at pege på uløste problemer. Værket er bygget op over fem hovedtemaer: Industriens strukturudvikling og placering i den samlede økonomiske udvikling (det foreliggende bind); forbrug og produktion af industrivarer; industri, stat og samfund (to bind); ledelse og arbejdskraft i industrien; samt teknologisk forandring i industrien. To regler angives at være fælles for de seks bind: Industri defineres konventionelt og snævert, og fremstillingerne anvender en ensartet periodisering. Efter 1870 lægges der således skel ved 1895 (overgang til forstærket vækst), omkring 1917 (statslig regulering og indgriben i udenrigshandelen), 1932 (importregulering og statsstyret forsyningspolitik), 1958 (forstærket industriel vækst og dominans) samt 1973 (Danmarks medlemskab af EF og konjunkturomslaget). Værkets slutår bliver således 1973.

Det foreliggende og første bind følger til fulde de nævnte to regler. Systematisk og uden svinkeærinder gennemgås ændringerne i den industrielle vækst og strukturudvikling periode for periode. Fremstillingen indeholder beskrivelser af og overvejelser over konjunkturbaggrund, industrielle produktionsfaktorer og afsætningsmarkeder, kildemateriale, litteratur og den samlede industriudvikling i hver enkelt periode. Men hovedvægten i beskrivelsen af perioderne ligger på udviklingen inden for de industrielle brancher, hvor der fokuseres på produktion, produktionsmetoder, beskæftigelse, værditilvækst, produktivitet, eksport og import, fremkomst af og udviklingen i en række større industrielle virksomheder mm.

Bogen indeholder et væld af oplysninger, som det indimellem kan være lidt svært at holde styr på. Et meget stort antal tabeller øger dog mulighederne for at holde sammen på ændringer i og mellem de enkelte perioder; og et person- og firmaregister muliggør en mere selektiv fordybelse i de mange detaljer, der ofte er knyttet til enkeltvirksomheder. Da bogen endvidere er velskrevet og letlæselig og teknisk set af høj kvalitet, taler meget for, at den vil blive stående som et hovedværk i beskrivelsen af dansk industris udvikling fra 1870 til 1973.

Bogen er traditionel i sin beskrivelse af industriens vækst og strukturudvikling. Den fokuserer på brancher, hvor en anden, eventuelt supplerende tilgang havde lagt vægt på produktionssammenhænge. Litteraturlisten indeholder således Institut for Produktions *Serie om industriel udvikling*, der blandt andet anvender denne tilgang, uden at det har givet sig synlige udslag i teksten. Men måske er denne kritik ikke rimelig, idet værkets bind 2 vel ikke kan undgå at komme ind på forskellige produktionssammenhænge og deres betydning for dansk industris udvikling.

Inden for den valgte, periodebundne struktur er beskrivelsen af ændringerne i industriens regionale lokalisering vel kortfattet. Dette kunne være forbedret i et sammenfattende kapitel, men bliver det ikke. Og i det hele taget er det afsluttende, perspektiverende kapitel meget kort. Det var ønskeligt, om flere temaer var taget op til en mere udførlig behandling. Og bogens anvendelighed var ikke blevet mindre, hvis den havde indeholdt en fortegnelse over de ialt 115 tabeller.

I forhold til de ovenfor omtalte formål med det samlede værk »Dansk industri efter 1870« er vurderingen af den foreliggende bog ikke så positiv som vurderingen af bogen i sig selv. De nævnte formål lægger nærmest op til en slags forskningsstatus, og det er meget ambitiøst. Desværre indfrier bogen ikke disse formål, idet vurderinger af den foreliggende litteraturs holdbarhed og rækkevidde samt påpegning af forskningsmæssigt uløste problemer er forholdsvis få. Dette viser sig blandt andet ved, at litteraturgennemgangene, hvor klare de end er, ikke går meget i dybden. Bogen er med andre ord stærkest i sin sammenfatning af den eksisterende viden om industriens vækst og strukturudvikling.

Det er ikke muligt at sige, om bogens svaghed i forhold til de to nævnte formål hænger sammen med den valgte struktur, eller om svagheden kunne være fjernet ved en stærkere redaktionel indsats. Det kan først de følgende bøger i værket give en antydning af. Også mere generelt er det endnu ikke muligt at vurdere værket som helhed. Dog skal en enkelt ting nævnes. Tidsmæssigt slutter værket ved 1973, og brugen af dette år som skel er velbegrundet. Men det er uforståeligt, hvorfor værket ikke søges videreført til begyndelsen af 1980'erne, dvs. inddrager den første periode under EF-medlemskabet, den økonomiske krise, den tiltagende internationalisering, de delvist ændrede regionale vækstmønstre, industripolitikens begyndende opblomstring osv. Introduktionen til værket begrunder ikke valget af 1973 som slutår; men i en række henseender skulle det være muligt at føre beskrivelserne længere frem. Forhåbentlig håndhæves periodiseringsreglen ikke for stramt af redaktionsudvalget!

Niels Chr. Sidenius
Institut for Statskundskab

Carol M. Mueller (ed.), *The Politics of the Gender Gap. The Social Construction of Political Influence*, Newbury Park: Sage Publications, 1988, 316 s., £ 14.50.

I flere vestlige lande gør der sig for øjeblikket to modsatte tendenser gældende i de to køns vælgeradfærd. I forordet til denne bog om det amerikanske »Gender Gap« beskriver Kent Jennings de to tendenser således: For det første en tendens mod konvergens mellem kvinders og mænds vælgeradfærd. Det gælder for eksempel valgdeltagelsen (og den politiske deltagelse generelt). Mens der i de første år, efter at kvinderne havde fået stemmeret, var en betydelig forskel i valgdeltagelse mellem de to køn, er kvinders og mænds valgdeltagelse i de fleste vestlige lande i dag stort set ens, det gælder blandt andet i Danmark og i USA. Da kvinder lever længere end mænd betød udviklingen i USA, at 7 mio. flere kvinder end mænd deltog i præsidentvalget i 1984.

Men samtidig synes der at være en anden tendens, nemlig mod stigende divergens mellem kønnene med hensyn til stemmeafgivning ved præsidentvalg og kongresvalg, og med hensyn til holdninger til en række issues. Forskellene er dog små. Om kønsforskelle i holdning til for eksempel militær, sociale udgifter og li-